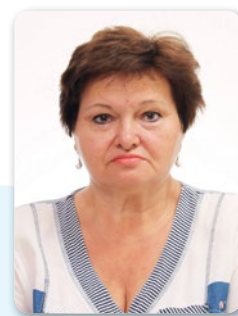

Інтеграція як спосіб підвищення ефективності мовної і літературної підготовки молодших школярів

Організація уроків мови і читання на адаптаційно-ігровому етапі

Ірина ЛАПШИНА, канд. пед. наук, професорка Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського по кафедрі дошкільної та початкової освіти

Досвід сучасних світових освітніх систем доводить високу продуктивність інтегрованого навчання на етапі початкової освіти. Інтегрований підхід дає змогу максимально уточнити наявні в учнів уявлення й уміння з різних галузей знань і реалізувати їх у нових навчально-пізнавальних ситуаціях. Важливе значення для формування комунікативної компетентності учнів має використання в освітньому процесі потенціалу внутрішньопредметних і міжпредметних зв'язків української мови і читання. На прохання редакції авторка розкриває особливості опрацювання відповідних завдань.

Для реалізації основних завдань мовно-літературної підготовки на адаптаційно-ігровому етапі навчання автори типових освітніх програм наполегливо рекомендують учителям початкової школи використовувати потенціал внутрішньопредметних і міжпредметних зв'язків української мови і читання або інтегрованого курсу цих навчальних дисциплін. Така організація мовно-літературної підготовки дає змогу об'єднати на уроках рідної мови та читання аспекти розвитку мовлення, становлення правильного типу читацької діяльності, вироблення дослідницьких навичок щодо мовних явищ.

Традиційне навчання, на жаль, формує у молодших школярів “пазлове” мислення, коли діти не можуть пов'язати між собою частини спорідненої інформації, тобто факти культури мови і художньої культури не поєднуються в їхній свідомості в єдине ціле. Як наслідок, недостатньо розвивається асоціативне мислення, за якого у дитячому світосприйманні все пов'язується з усім, закріплюється усвідомлена єдність, цілісність уявлень.

Інтегроване навчання як освітня технологія продуктивно реалізується в кількох напрямках, зокрема це **інтеграція змісту освіти та інтеграція видів діяльності**. У результаті школярі не просто складають пазли з мовно-літературного, природничо-математичного, мистецького матеріалу, а створюють новий освітній продукт — здатність до самостійного

заглиблення у явища навколишньої дійсності, уміння в команді чи одноосібно досліджувати й вирішувати навчально-пізнавальні й комунікативні ситуації, що педагоги називають умінням учитися.

Розглянемо види інтегрованих завдань мовно-літературного змісту, які доцільно впроваджувати на уроках рідної мови та читання.

Завдання, спрямовані на актуалізацію знань і вмінь

Щоб мотивувати навчально-пізнавальну діяльність, актуалізувати раніше засвоєні знання й сформовані вміння, а також сприймання й мислення учнів, у пригоді педагогам стануть такі завдання.

- Вимов скоромовку спочатку у швидшому, ніж зазвичай, темпі, потім ще швидше, максимально швидко.

Ора-ора-ора-ри,
дві квасольки, три боби.
Збігав я у наш город
та й поклав собі їх в рот.

Литовська народна лічилка

Визнач, які звуки у фразі повторюються кілька разів. Охарактеризуй ці звуки (*приголосний* [р], *голосні* [а], [о]). Поясни навчальну, розвивальну й розважальну мету промовляння скоромовок. Згадай свою улюблену скоромовку. Розкажи, чим вона тебе захоплює.

- Прочитай слова в колонках від першого до останнього слова і навпаки.

де	нам	мама	дідусь	дивується
то	так	ненья	онучок	збирається
бо	моя	мова	матуся	усміхається
це	гай	вона	хлопчик	допитується

Назви слова, значення яких ти легко можеш пояснити. Потім слова, значення яких потребує уточнення. Звернися з проханням по допомогу до однокласника/однокласниці. Продумай, які слова ввічливості ти використаєш для цього. Обміркуй, яка історія може об'єднати прочитані слова (А. М'ястківський, "Ненья").

- Прочитай і відгадай загадку.

Стежиною, де лісу буйні шати,
Трудівничок вертається до хати.
Його й не видно від землі, малого,
а тягне — більш від себе від самого.

Ніл Гілевич, переклад Тамари Коломієць

Назви, які слова або сполучення слів допомогли тобі її відгадати (*трудівничок, малий, тягне більш від себе самого*). Постав до цих слів запитання. Добери свої слова, що відповідають на запитання *хто? який?* Поспостерегай, як побудована відгадана загадка, які цікаві слова в ній ужито (буйні шати, не видно від землі). Спробуй за цим зразком скласти свою загадку, використовуючи самостійно дібрані слова і вирази. Поясни, чого ти навчився/навчилась, виконуючи це завдання.

- Прочитай у підручнику тему уроку. Поміркуй, де ти можеш застосувати нові знання й уміння; що з прочитаного ти вже знаєш, а що треба уточнити. Знайди й прочитай у розділі підручника "Зміст" теми уроків, які допомогли тобі підготуватися до активної роботи на сьогоднішньому уроці. На яких ще уроках ти зможеш використати ці знання й уміння?

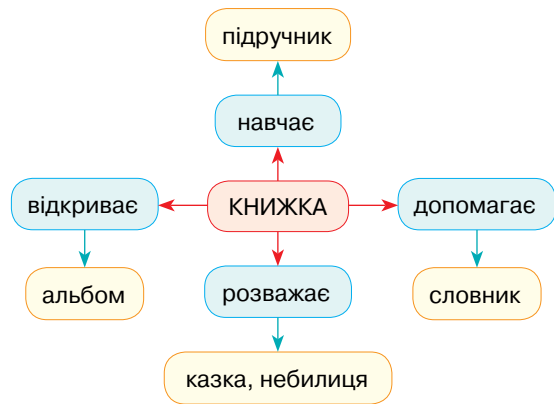

- Прочитай речення з переставленими у його словах складами й літерами. Виправ знайдені помилки. Правильно прочитай висловлення.

лапику таляна трикунхи, приланес домудо.

Пригадай, з якого твору це речення. (*"Як Наталя у Лисиці хитринку купила"*.) Назви автора твору. (*В. Сухомлинський.*) Розкажи, що відбулося після описаної події. Поясни, як ти ставишся до персонажів прочитаного твору, кому симпатизуєш, кому — ні. Подумай, що з прочитаного може стати тобі у пригоді.

- Прочитай слово (*асоціація до назви розділу: книжка, школа, мова, товариш, осінь...*). Подумай, з якими словами воно для тебе пов'язане. Зобрази павутинку слів. Познач, що у цій схемі тобі вже відомо, а що треба уточнити або з'ясувати. Переглянь завдання вправ цього розділу. Поміркуй, які твори будуть для тебе найбільш зрозумілими і цікавими.

При виконанні наведених завдань школярі досліджують мовні явища, узагальнюють уявлення про художні твори, закріплюють навички роботи з твором і книжкою, набувають досвіду формулювання власної позиції, зіставлення власної і колективної думки, оцінюють ступінь своєї готовності до роботи на занятті.

Вправи, що сприяють опануванню нового матеріалу

Інтегровані завдання мовно-літературного спрямування будуть ефективними і під час ознайомлення молодших школярів з новою темою.

- Прочитай текст навчальної статті. Крок за кроком виконай завдання. Подумай, які нові знання й уміння допомогли тобі в успішній роботі. Обміркуй, які труднощі виникли при розв'язанні запропонованої ситуації. Чому? Як їх вирішити? Поясни, чому вивчений матеріал може бути важливим для тебе, у чому може допомогти. Зверни увагу на свій настрій: чи сприяли тобі в роботі спокій, впевненість, наполегливість, зацікавленість.
- Прочитай і порівняй записи лівої і правої колонок.

У степу над шляхом ростуть три тополі. Під кінець літа хризантема розквітла ніжним рожевим цвітом. Це було восени.	Був сонячний весняний ранок. З вулика вилетіла бджілка. Покружляла над пасікою та й понеслася вгору.
--	--

Подумай, де речення пов'язані між собою, а де — ні. Поясни, чи можна до запису правої колонки дібрати назву.

Запропонуй можливий заголовок.

Зверни увагу! Речення, що пов'язані за змістом, утворюють текст. У ньому речення розташовані в певній послідовності. До тексту можна дібрати заголовок (назву).

Прочитай ще раз речення правої колонки. Це початок оповідання В. Сухомлинського "Вранці на пасіці". Яке слово — назву ознаки він використав для опису весняного ранку? Які слова — назви ознак для осіннього ранку можеш дібрати ти?

- Виконай завдання на спостереження за... (текстом, реченням, словом). Подумай, у якій ситуації ти

ЕМОЦІЇ І ПОЧУТТЯ — тема грудневого випуску журналу

“Учитель початкової школи” (2019, № 12)

У цьому номері ви знайдете відповіді на такі актуальні запитання:

- Що таке емоційний інтелект?
- Як формувати здатність усвідомлювати й контролювати свої емоції?
- Чи кожен дошкільник емоційно готовий до навчання у школі?
- Як формувати у дошкільників позитивно емоційне ставлення до навчання?
- Які арт-педагогічні технології допоможуть учню подолати агресію?
- За допомогою яких прийомів можна вийти зі щоденних проблемних ситуацій, що трапляються у школі?
- Які чинники впливають на формування моделей вираження емоцій і почуттів?
- Як розкрити учням сутність соціокультурних ролей чоловіка і жінки?
- За допомогою яких прийомів мотивувати дітей до навчання?
- Як у ході спортивно-розважального свята виховувати відповідальне ставлення до здоров'я?

Щоб гарантовано отримати тематичний номер “УПШ”,
завчасно оформіть передплату на сайті jmil.com.ua або на пошті.

Передплатний індекс журналу — 89869

У пригоді педагогам також стане
тематичний випуск
“ПІЗНАЮ ТА ВІДЧУВАЮ”
журналу “Джміль” (2016, № 1)

Замовте видання у редакції:

 (067) 504 5022

 books@dsvvit.com.ua